

Polskie białe kruki na mapie świata

Adam Bujak, fot. Kacper Pempel / East New, Culture.pl

Waldemar Pławski

Znak piastowskiego orła z czasów Kazimierza Wielkiego, znajdujący się nad bramą prowadzącą na teren Zamku Królewskiego na Wawelu zdobi okładkę wydanego przez wydawnictwo Biały Kruk albumu ze zdjęciami Adama Bujaka ukazującymi najwspanialsze polskie zabytki wpisane na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Ponad 300 stron i tyleż niezwykłej urody zdjęć dokumentuje w tej dziedzinie wszystko to, co w Polsce najpiękniejsze, najwartościowsze, najbardziej godne upamiętnienia.

Jeden z najbardziej uniwersalnych aktów normatywnych Narodów Zjednoczonych,

przyjęty w Paryżu w 1972 roku - konwencja dotycząca ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO - zamyka się dziś liczbą 754 obiektów pochodzących ze 129 państw świata. 11 wpisów dotyczy Polski i obejmuje 17 zespolonych obiektów zabytkowych.

W roku 1978 na listę UNESCO wpisano Stare Miasto w Krakowie oraz Kopalnię soli w Wieliczce. Rok później wydłużono ją o Auschwitz-Birkenau oraz Krainę Żubrów - Białowieżę. W roku 1980 doszła warszawska Starówka, w roku 1992 Zamość, w roku 1997 średniowieczny Toruń i Zamek Krzyżacki w Malborku, w roku 1999 Kalwaria Zebrzydowska, w 2001 Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy, a rok temu znalazło się na tej liście również sześć drewnianych kościołów gotyckich Małopolski Południowej.

Światowe dziedzictwo to album jedyny w swoim rodzaju, pokazujący w różnych ujęciach i porach roku wszystkie wymienione tu obiekty, sfotografowane po mistrzowsku przez jednego i jakże znakomitego fotografa - Adama Bujaka.

Piękna tych zdjęć nie sposób opisać. Można jedynie w paru słowach przypomnieć co bardziej charakterystyczne cechy pokazanych miejsc, które powinny być znane każdemu wykształconemu człowiekowi, a Polakowi bliskie w szczególności.

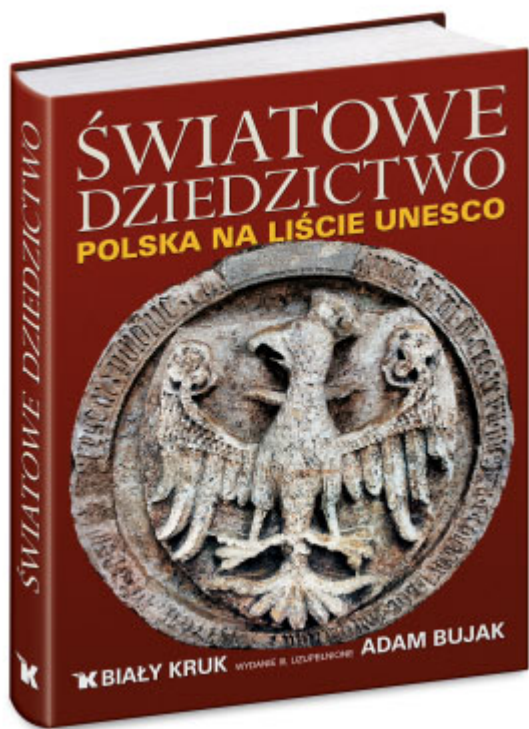
Oto prawie tysiąc lat sobie liczące Stare Miasto w Krakowie, ze swym rynkiem, Sukiennicami, Kościołem Mariackim, obrazem Wita Stwosza, Wawelem, dzwonem Zygmunta, królewskimi grobami. Oto kopalnia soli w Wieliczce eksploatowana bez przerwy od XIII wieku (ponad 300 km wyrobisk, 9 poziomów wydobywczych, od ponad 60 m pod ziemią do ponad 320) z wykutymi w soli komorami, figurami i płaskorzeźbami, podziemnymi kaplicami z największą wysoką na 12 metrów kaplicą św. Kingi. Potem mamy jakże smutne i ponure zdjęcia Auschwitz-Birkenau - stworzonego przez niemiecką III Rzeszę największego na świecie obozu pracy niewolniczej, a dalej urokliwe obrazy Białowieży - najstarszego w Polsce parku narodowego i największej puszczy Europy (ponad 4500 gatunków roślin, prawie 4 tysiące gatunków grzybów, 12 tysięcy rozpoznanych gatunków zwierząt, w tym 600 żubrów).

Na kolejnych kartach w różnych planach artysta ukazał Stare Miasto w Warszawie - niemal doszczętnie zniszczone przez hitlerowców i ponownie odbudowane po wojnie

z charakterystyczną Kolumną Zygmunta, Zamkiem Królewskim, słynnymi pomnikami i placami. Na następnych stronach widnieją zdjęcia Starego Miasta w Zamościu, polskiej realizacji włoskiej koncepcji miasta idealnego oraz widoki średniowiecznego Torunia, miasta powstałego z inicjatywy Krzyżaków.

Jest też największa średniowieczna forteca ceglana czyli Zamek Krzyżacki w Malborku, będący przez dziesiątki lat siedzibą wielkich mistrzów, Kalwaria Zebrzydowska - zakątek natury z miejscami pamięci Męki Pańskiej, Kościoły Pokoju w Jaworze i Świdnicy - największe drewniane świątynie łączące cechy budownictwa katolickiego i luterańskiego oraz drewniane kościoły gotyckie południowej Małopolski - kościół Wszystkich Świętych w Bliznem, kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Michała Archanioła w Haczowie (najstarszy, zbudowany pod koniec XIV wieku), kościół św. Michała Archanioła w Binarowej w województwie podkarpackim, św. Michała Archanioła w Dębnie, św. Leonarda w Lipnicy Murowanej oraz kościół świętych Filipa i Jakuba Sękowej w małopolskim.

Wydawcą *Światowego Dziedzictwa* jest znany z wielu innych wspaniałych opracowań krakowski Biały Kruk. W ciągu ostatnich dziesięciu lat Adam Bujak opublikował tu tak znane swe dzieła jak chociażby *Katedry polskie*, *Królewski Kraków*, *Kalwaria*, *Pielgrzymki polskie*, *Polska. Dom tysiącletniego narodu*. Niewykluczone, że gdy w kolejnych latach na liście UNESCO uda się umieścić kolejne polskie białe kruki (w planach jest na przykład gdańska Starówka oraz Kanał Augustowski) doczekamy się następnych, równie udanych jego albumów.

Adam Bujak: Światowe Dziedzictwo. Polska na liście UNESCO, wyd. Biały Kruk 2007 r.